

27 Afstemming (12) Boodschapper van de geest

In gesprek met het herdenken van Gerard Snels (13 augustus 1949-3 februari 2023)

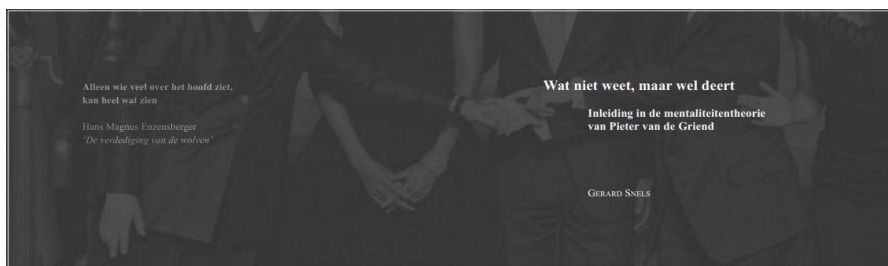
Harrie Regtering¹

21062023

Zijn moeder zingt Mozart, met zijn broer speelt hij vol humor een levenslange concurrentiestrijd in geestigheid, zijn vrouw vangt zijn ziel in een prachtig gedicht. We zitten op de zaterdagmorgen achter mensen die vanaf de jaren '70 tot een culturele elite van deze universiteitsstad uitgroeien. Iedere aanwezige ontmoette al dan niet via Gerard een of meerdere van de andere aanwezigen. Gewoon zoals dat in het leven gaat. Of in politiek, pedagogiek, mentaliteitenleer, hardlopen, filosofie, poëzie. Of in humanistisch raadsman, leger en groene baret kringen. Gerards levensloop was veelzijdig.

Een netwerk van personen en carrières, ieder gekenmerkt door eigen ups en downs. Jong en verontwaardigd over wat hen aan het hart gaat, zijn ze activistisch door heel Europa heen waar dictatuur de vrijheid bedreigt. Met stencilmachines onderweg om verzet te ondersteunen. Uiteraard mengen ze zich in universiteitspolitiek en daarna in wetenschapspolitiek. In elk vakgebied verdienen studenten beter onderwijs, meer keuzevrijheid. In onderzoek zijn er nieuwe thema's en nieuwe kennisprincipes op de agenda te zetten, te beginnen met man-vrouw, met eerste en derde wereld, met anti markt en gelijke kansen². Maar ze nemen ook de verandering serieus in de eigen micro situatie en onderlinge relaties. Uit en thuis met idealen van authenticiteit, van het recht om capaciteiten te ontwikkelen, in weerwil van de conventies in bestaande relatievormen en in opvoeding. Tegen ideologieën en tegenstanders in ontwikkelen ze praktische, op bewustzijn en taal (discursieve patronen), gerichte alternatieve leef routes. Al dan niet met rugwind van modes als existentialisme, de kritische theorie, structuralisme, sociaal constructionisme, deconstructionisme, systeemtheorie, actor/netwerktheorie etc. Ze verleggen de grenzen in dominante narratieven.

Langs de punten in elk leven trekken ze deels dezelfde en deels andere lijnen. Vanaf de achterbank in de zaal zie je de lijnen lopen – zowel in de personen als in gedeelde historische en andere

voorwaarden van deze generaties. Van de bekende mensen zijn gekozen lijnen bekend. Ook die met Gerard gedeelde waarin hij zich tot boodschapper van de geest ontwikkelt.

De twee wereldoorlogen, de dreiging van de atoombom en de Koude Oorlog zijn het negatieve correlaat van hun bestaan. Met besef over de nazi dictatuur en de gevolgen voor hun familie – waarvan sommigen zelf fout waren – trekken ze 'nie wieder' strepen. Vietnam, civil rights beweging, Black Power, Zuid Afrika, Palestina: genoeg geweld en wreedheid. Toch houden ze oog voor progressieve kenmerken in alle landen en volkeren. Hun opdracht is om in de tendensen op wereldschaal, vanuit de lokale situatie, aan iedereen de veilige kant te bieden. Een socialiteit met

¹ regte061@planet.nl; www.watknietbegrijp.nl

² Voor rechts Nederland is dit universitair opgeleid Nederland een links liberaal milieu en oorsprong van alles wat zij als slecht zien (vanaf migranten tot en met...) en in de loop der tijd institutioneel is 'doorgedrukt'

niveau en individuele vrijheden is het nastreven waard. De werkelijkheid is niet massief maar poreus, niet binair maar meer-waardig. Daar horen nieuwe communicatievormen bij. Ze werken door aan realisering en verandering van vijf punten van de 19^e eeuwse agenda³. Tegenover de overal verder omhoog gestuwde efficiency maken ze het kwaliteitsverlies zichtbaar. In de mobiliteit en het massale reizen staan ze kritisch tegenover het massa consumentisme. Uit contacten met andere culturen halen ze meer variëteit in gedrag en betekenissen, ook als die in eerste instantie als vreemd worden afgedaan. Voor het realiseren van gelijkheid in 'een vanzelfsprekende' hiërarchie passen ze die aan, met meer ruimte voor verschillen. En het slotpunt van de 19^e eeuwse agenda, emancipatie, maken ze volledig tot hun speerpunt op alle maatschappelijke terreinen. Zo continueren ze historisch lange lijnen en geven die betekenis op wereldschaal, voor allen en overal, ongeacht verschillen.

De mensen die hier zitten streken tegen de kleine angst in hun eigen leven en tegen de grote angst in de blinde systemen van macht, oorlog en geweld. De verbeelding aan de macht brengt nieuwe mogelijkheden, garantie van succes is er nooit geweest. Elk denkbaar terrein van de culturele transformatie brengt in de 20^e eeuw eigen helden voort. Bronnen van inspiratie en expressie voor eigen experimenten. Dichters, schilders, singer songwriters, componisten, architecten, schrijvers, filosofen en wetenschappers, ja zelfs atleten of voetballers: aanhoudend wordt geëxperimenteerd met vorm en inhoud en ontstaan nieuwe betekenisaders. Daaruit ontwikkelen zich therapeutische toepassingen voor individuen die zichzelf vorm willen geven. Er is veel en indringend met elkaar gepraat. Wat ze ervan leren geven ze aan volgende generaties mee: geen angst te hebben voor vrijheid en toch toestaan dat je die angst (nodig) hebt. Voor het trekken van de juiste lijnen tussen de punten in je leven en het je kunnen verbinden in betekenissen die goed zijn voor mensen en natuur.

Onzichtbare draden lopen tussen al deze mensen naar de dode voor in de zaal. Met allemaal ook een eigen draad of stukje daarvan. Voor het leven verbonden en daarom iets dierbaars verliezend nu Gerard naar het pad van de doden is over gestapt. Ze zitten hier bij elkaar om het verdriet daarover te delen. Dit is een drie paden plek. Gerard loopt nu op het pad van de doden met de anderen mee. Hij heeft het pad der stervenden verlaten, waar degenen op het pad der levenden, zoals de stervelingen hier in de zaal, nog met hem konden mee leven. Adequaat woord (mee leven).

Toen we van elkaar wisten allebei ziek te zijn spraken we elkaar nog een keer op de hoek van de Daalseweg. We haalden nog nèt niet Heideggers uitspraak aan dat de dood een gewisse mogelijkheid is. In dat gesprek fungeerde onmiskenbaar een jarenlang stil gedeeld referentiekader als achtergrond. Opgebouwd uit eerder gevoerde gesprekken over de mentaliteitenleer, over de Mythe van Sisyphus, over Duitse, Italiaanse en andere autonomiebewegingen. Leuke gesprekken onder het hardlopen. Hij attendeerde me op Günther Anders en op nog wat andere auteurs. De moeite waard.

Gerard stelde mij onder het hardlopen een keer de verrassende vraag: 'heb jij last van een minderwaardigheidscomplex'? Heeft nooit iemand anders gedaan. Die vraag zette me toch aan het denken. Was het wel terecht om je zo zeker van je zelf te voelen, al twijfelde ik ook genoeg? Moest ik niet zelf-kritischer zijn op 'superioriteitsgevoelens' naast inderdaad de ervaring dat ik niet zó goed was als ik wel wilde zijn. In weerwil van alle harde werken, inzet, motivatie? Gerards vraag ben ik mezelf geregeld blijven stellen. Hij zichzelf misschien ook. De conclusie is dat al die elementen enigszins aanwezig waren en dat ik het geheel van die krachten binnen dynamische en normale grenzen moe(s)t proberen te houden. De boodschap is dankbaar ontvangen.

³ Zie *Die Verwandlung der Welt. Eine Geschichte des 19^e Jahrhunderts* van Jürgen Osterhammel (2011)